

Scopul general al educației. Educația fenomen social

Dezvoltarea personalității, conduita civică depind de interdependența axiologică a funcțiilor educative. Conținuturile și temele cuprinse în manualele de istorie trebuie să aibă în vedere cele trei funcții specifice educației: funcția politică, economică și culturală. Conținuturile disciplinei Istorie, trebuie să îndeplinească următoarele condiții: accesibilitate, formularea unor concepții și noțiuni care să stimuleze dezvoltarea memoriei.¹

Societatea a parcurs diferite trepte de dezvoltare pentru că a păstrat și a transmis zestrea de cunoaștere a generațiilor anterioare, constând în valori materiale și spirituale.

Conservarea și transmiterea acestor valori reprezintă ereditatea socială a culturii și civilizației, ce sunt posibile datorită educației.

Educația este o funcție esențială, un agent al progresului, are rol de formare a individului uman. Este o funcție esențială a societății, întrucât este necesară conservării și transmiterii experienței de la o generație la alta. Este o funcție necesară pentru afirmarea și experimentarea individului, a grupului, a comunității ce satisface trebuințele de afirmare și prestigiu.

Din perspectivă istorică, are caracter permanent pentru că aparține oricărei societăți, indiferent la ce nivel de cultură și civilizație se află.

Din perspectivă antropologică, pentru că omul este supus pe parcursul existenței sale, influențelor educative.²

Din perspectivă social - culturală, educația este fenomenul de conservare și transmitere a valorilor materiale și spirituale ce asigură continuitatea și progresul culturii și civilizației.

Din perspectivă psihologică, psiho - genetică, educația este activitatea, procesul și rezultatul devenirii individului ca personalitate cu toate componentele ei: cognitivă, afectivă, abilitară, atitudinală. Sub influența educativă a părinților, cadrelor didactice, autoeducației individul se construiește pe sine.

Din perspectivă pedagogică, paideutică, educația este activitatea, procesul și rezultatul influențelor exercitate asupra individului de a se forma intelectual, moral, profesional, spiritual, fizic, estetic, pentru a deveni o personalitate activă și creatoare prin valorificarea potențialului biopsihic, într-un mediu favorabil, pentru adaptarea și integrarea socială.

În sens extensiv, educația este un fenomen social de dezvoltare, formare, constituire a oamenilor ca subiecți ai acțiunii, cunoașterii și valorilor, prin comunicare și execuție, prin

¹ Ștefan Păun, *Didactica istoriei*, Editura Corint, București, 2007, p.54.

² Elena Macavei, *Tratat de pedagogie: propedeutica*, Editura Aramis, București, 2007, p.9.

modelarea comportamentului lor și integrarea în activitatea și relațiile sociale. În sens restrictiv, educația este sistemul de circumstanțe și acțiuni dirijate conștient și organizat în vederea determinării formației reprezentanților noilor generații, în raport cu un obiectiv ideal și în conformitate cu cerințele actuale și de perspectivă.³

Educația presupune acțiuni conștiente, intenționate de influențare a dezvoltării personalității în formare a individului și a grupului și acțiuni de răspuns ale celor asupra cărora se exercită influențe.

Educația este proces deoarece se desfășoară în timp, prin succesiuni de operații efectuate atât de educator cât și de educat. Rezultatele așteptate pe plan comportamental sunt obținute prin acțiuni repetate, în contexte diferite. Este o acțiune de transformare în sens pozitiv și pe termen lung a ființei umane.

Educația este rezultat prin efectele ei. Acțiunile de influențare și cele de răspuns se reflectă în acumulările și transformările comportamentale ale educatului și trăirea eficienței influențelor exercitate de educator.

Educația este un ansamblu de influențe, acțiuni deliberate sau în afara unei voințe deliberate, explicite sau implicite, sistematice sau neorganizate, care, într-un fel sau altul contribuie la formarea omului ca om.⁴

Educația este o acțiune de conducere (dirijarea evoluției individului spre stadiul de persoană formată, autonomă și responsabilă).⁵

Este o acțiune socială (activitatea planificată ce se desfășoară pe baza unui proiect social, care comportă un model de personalitate).⁶

Prin educație, se creează o ființă, se construiește pe sine printr-o evoluție ontogenetică, pe baza identității biopsihice primare determinate de programul genetic care, în condiții favorabile de mediu și sub influențe educative benefice, se exprimă în capacități comportamentale. Datorită unicității genetice și a condițiilor de mediu și educației diferențiate, individul se personalizează.

³ Paul Popescu Neveanu, *Dicționar de psihologie*, Editura Albatros, București, 1978, p.220.

⁴ Ioan Cerghit, *Determinațiile și determinările educației*, în curs de Pedagogie, Universitatea București, pp.13-16, apud, Constantin Cucoș, *Pedagogie*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2006, p.40.

⁵ Idem.

⁶ Idem.

Formele educației și relațiile dintre ele

Pornid de la multitudinea situațiilor de învățare și de la gradul de intenționalitate acțională, educația se poate concretiza în trei ipostaze: educație formală, educație nonformală și educație informală.

Educația formală cuprinde ansamblul activităților desfășurate în cadrul instituțional al învățământului și al centrelor specializate, pentru pregătirea și perfecționarea profesională. Activitățile sunt organizate și planificate, se desfășoară în perioade distincte pe baza curriculumului elaborat, reprezentat de planuri de învățământ, programe și manuale, fiind o activitate intensivă. Organizate sub forma de lecții, cursuri, seminarii, laboratoare activitățile sunt proiectate și realizate de personal specializat, urmând scopuri și obiective realizabile.⁷ Scopul acestui tip de educație îl constituie introducerea progresivă a elevilor în paradigmele cunoașterii în scopul asigurării autonomiei educative, prin introducerea acestora în sfera culturii. Se adresează cu precădere copiilor, aflați în etapa dezvoltării. Pregătirea este elaborată în mod conștient, se dezvoltă aptitudini și atitudini necesare pentru inserția individului în societate. Poate fi expusă exigențelor sociale sau politice.

O caracteristică a educației formale o constituie acțiunea de evaluare ce se administrează în forme, etape și moduri stabilite pentru asigurarea progresului școlar și prevenirea abandonului. Evaluarea se realizează de către cadrul didactic și de către instituție, se confirmă realități, calități ale actului educațional.⁸

După Pain educația formală asigură:

- ca demers initial, introducerea individului în tainele muncii intelectuale organizate;
- posibilitatea de a formaliza cunoștințele, plecând de la achiziții istorice și practice reieșite din acțiune;
- recunoașterea achizițiilor individuale;
- formalizarea și concretizarea achizițiilor în alte modalități educative pe plan social.⁹

Educația nonformală cuprinde ansamblul activităților desfășurate în afara celor didactice, în afara sălilor de curs școlare și universitare. Activitățile extrașcolare și

⁷ Elena Macavei, *op.cit.*, p.11.

⁸ Bogdan Balan, Ștefan Boncu, Andrei Cosmovici, Teodor Cozma, Carmen Crețu, Constantin Cucuș (coord), *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Curs elaborat în tehnologia învățământului deschis la distanță, Editura Polirom, Iași, 1998, p.35.

⁹ Abraham Pain, *Education informelle*, L' Harmattan, Paris, 1990, p.233.

extrauniversitare sunt variate: cercuri, vizite, expoziții, excursii, tabere, serbări, concursuri, festivaluri, conferințe, mese rotunde, reuniuni științifice, schimburi de experiență. Unele activități sunt organizate de către personalul didactic în școală, altele sunt organizate, cu participarea școlii, și au rostul de a completa și îmbogăți experiența de cunoaștere a tinerilor.¹⁰ Activitățile sunt flexibile pentru că se adresează unor interese variate, individuale ale elevilor. Pot fi o șansă pentru cei care provin din medii defavorizate social, tineri în derivă, persoane cu nevoi speciale, pentru a accede la o școlarizare normală.¹¹

Educația nonformală asigură:¹²

- oferă un prim moment de abstractizare prin extragerea de cunoștințe din practică;
- facilitează contactul cu cunoștințe plecând de la nevoile resimțite de educați;
- demitizează funcția de predare.

Educația informală cuprinde totalitatea influențelor exercitate, receptate și asimilate din mediul social cu cea mai largă sferă: familie, grup de prieteni, stradă, locuri de vacanță, asociații sportive, asociații religioase, asociații culturale, mass - media, internet, instituții culturale.

Sursele informale sunt variate, oferă informații din mai multe surse, voluminoase - sub aspect cantitativ, atractive putând redimensiona întreaga concepție despre lume. Din aceste motive acest tip de educație nu poate fi substanța și temeiul fundamental al educației.

În contextul informal în educație, inițiativa învățării revine individului, actul fiind voluntar liber de orice formalizare. Acest gen de educație precede și depășește ca durată, modalități educația formală. Prezența ei este de-a lungul vieții.

Evenimentele, faptele, activitățile, întâmplările petrecute în diverse medii, persoanele, grupurile care interacționează pot produce și o educație predispusă spre delinquența juvenilă.

Educația informală furnizează:¹³

- o sensibilizare a contactul cu mediul ambient;
- momentul declanșării unui interes de cunoaștere pentru subiect;
- posibilitatea trecerii de la un interes circumstantial la o integrare mai cuprinzătoare, posibilitatea unei exploatari personale, fără obligații sau prescripții ferme;
- o marjă de libertate de acțiune pentru elaborarea unui proiect personal;

¹⁰ Elena Macavei, *op.cit.*, p.11.

¹¹ Viviane de Landsheere, *L'Education et la formation*, PUF, Paris 1992, p.566, apud Constantin Cucuș, *op.cit.*, p.45.

¹² Abraham Pain, *op.cit.*, p.233.

¹³ Idem.

- posibilitatea de a gestiona propriul proces de formare.

În concluzie, trebuie să fie îmbinate în mod armonios, eficient toate cele trei tipuri de educație. Holistic abordate, limitele lor nu sunt rigide, existând interdependență. Educația formală va avea de câștigat dacă va ști să îmbine creativ educația nonformală și informală.

Bibliografie :

Bogdan Balan, Bogdan, Boncu, Ștefan, Cosmovici, Andrei, Cozma, Teodor, Crețu, Carmen, Cucuș, Constantin (coord), Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice, Curs elaborat în tehnologia învățământului deschis la distanță, Editura Polirom, Iași, 1998.

Cucuș, Constantin, Pedagogie, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2006.
Macavei, Elena, Tratat de pedagogie: propedeutica, Editura Aramis, București, 2007.

Pain, Abraham, Education informelle, L' Harmattan, Paris, 1990.

Păun, Ștefan, Didactica istoriei, Editura Corint, București, 2007.

Popescu, Neveanu, Paul, Dicționar de psihologie, Editura Albatros, București, 1978.

**Prof. Butaru Elena,
Liceul Tehnologic „Anghel Saligny” - Tulcea**